

Kahdeksas etappi: Koettelee vaan ei hylkää Herra

Viikko	Psalmi		Luvut	Sanalaskut
13.3.	8. ETAPPI KOETTELEE VAAN EI HYLKÄÄ HERRA			
12.	60-61	Joona Miika	1-4 1-7	18-22
13.	62-63	Jeremia	1-10	23-28
14.	64-65		11-20	13:1-6
15.	66		21-30	7-12
16.	67		31-38	13-18
17.	68:1-20		39-45	19-25
18.	68:21-36		46-52	14:1-7
2.5.	9. ETAPPI: VAIN TOIVO PITÄÄ USKOVAA HENGISSÄ			

Laki ja Profeetat eli Jumalan johdatus ja rohkeat julistajat

Juutalaisen järjestyksen mukaan

Laki

Ensimmäinen Mooseksen kirja

Toinen Mooseksen kirja

Kolmas Mooseksen kirja

Neljäs Mooseksen kirja

Viides Mooseksen kirja

Profeetat

Edelliset profeetat

Joosuan kirja

Tuomarien kirja

Ensimmäinen Samuelin kirja

Toinen Samuelin kirja

Ensimmäinen kuninkaiden kirja

Toinen kuninkaiden kirja

Jälkimmäiset profeetat

JESAJAN kirja

JEREMIAN kirja

HESEKIELIN kirja

12 Hoosean kirja

Joelin kirja

Aamoksen kirja

Obadjan kirja

Joonan kirja

Miikan kirja

Nahumin kirja

Habakukin kirja

Sefanjan kirja

Haggain kirja

Sakarjan kirja

Malakian kirja

Kirjoitukset

Lain ja Profeettojen pääpiirteitä

Raamatun Laki eroaa selvästi tavallisesta lakitekstistä, sillä siinä opetetaan samalla lyhyesti maailmanhistoriaa ja yksityiskohtaisesti oman kansan vaiheita. Suuri osa Laista on kirjoitettu papeille, jotta nämä voisivat moitteettomasti palvella kansaa

Profeetat jatkavat siitä, mihin Laki päättyy. Israelin heimot kulkevat Jordanin poikki Luvattuun maahan ja Mooseksen seuraaja Joosua jakaa maan 12 heimolle. Heimoliitosta muodostuu kuningaskunta, joka jakautuu, kutistuu ja kukistuu. Lopulta sen pääkaupunki Jerusalemin temppelieineen tuhoutuu sodassa.

Koska juutalaiset eivät ole lukeneet Raamattuaan kannesta kanteen vaan kääri kääriä, jälkimmäisten profeettojen järjestys voi vaihdella. Oman kokonaisuutensa muodostavat 12 Pientä profeettaa, jotka on koottu samaan kääriin. Jälkimmäisten profeettojen sanoma perustuu lakiin. Kansaa vaaditaan noudattamaan Lakia ja sen rikkojia uhataan Jumalan rangaistuksella. Kun ensin Israel tuhoutuu ja sen jälkeen Juuda, tämä johtuu siitä, että kansa ja sen johtajat etunenässä ovat rikkoneet Jumalan Lain. Jälkimmäisten profeettojen julistus jatkuu siihen vaiheeseen, kun pakkosiirtolaiset ovat palanneet ja elävät taas kotimaassaan kovasta rangaistuksesta oppineina.

Kirjoitusten kokoelmaan sisältyy monenlaista aineistoa pitkältä ajalta.

Liitto ja Laki

Jo luomiskertomuksessa Jumala sanoo ensimmäiselle ihmisparille, miten heidän tulee elää. Kun Jumala puhuttelee Nooa Vedenpaisumuksen jälkeen, hän tekee liiton koko ihmiskunnan kanssa, joka on tässä vaiheessa supistunut yhdeksi perhekunnaksi. Jumala ilmoittaa tärkeimmät käskynsä ihmisille ja lupaa, että hän ei enää tuhoa hukuttamalla ihmissukua. Hän muistuttaa toistuvasti tästä liitosta asettamalla sateenkaaren taivaankannelle. Juutalaisen käsityksen mukaan Nooan liitto koskee edelleen kaikkia kansoja ja ihmisiä.

Kun Jumala on lähtenyt viemään Israelin heimoja Egyptistä Luvattuun maahan, hän antaa Siinailla Lakinsa ja solmii teurasuhrein liiton Israelin kanssa. Sen miehet lupaavat noudattaa Lakia, ja Jumala lupaa Kanaaninmaan heidän omakseen. Kun Jumala antaa Babylonian kukistaa Israel ja viedä tämän johtajat pakkosiirtolaisuuteen, profeettojen julistuksen mukaan tämä osoittaa, että Israel ei ole pysynyt uskollisena liitossaan. Siksi kansan on hylättävä väärät tiensä. Pakkosiirtolaisuudesta paluun jälkeen pappi Esra sitoo kansan uudelleen Mooseksen lakiin. Laki luetaan kansalle ääneen, ja kansa tunnustaa syntinsä sekä lupaa noudattaa Lakia. Seka-avioliitot muiden kansojen jäsenten kanssa lopetetaan, sapatti ja sapattivuosi pyhitetään. Temppeleille luvataan Laissa määrätty uhrit ja maksut.

Juudan valtakunnan lopun aika

Joonan

Toisessa kuninkaiden kirjassa mainitaan profeetta Joonan täyttynyt ennustus Israelin kuninkaan Jerobeam II:n ajalta, jolloin Aamoskin vaikutti. Tällöin Assyria oli nousemassa suurvallaksi, ja kuvaus sen pääkaupungin suuruudesta sopii Joonan kirjan tilanteeseen. Joonan kirjaan sisältyy kertomus profeetan vaiheista. Siinä käytetään uudempaa kieltä kuin Joonan rukouksessa, ja siksi arvellaan, että Joonan kirja on saanut nykyisen asunsa vasta paljon Israelin tuhoutumisen jälkeen.

Uudessa testamentissa Jeesus viittaa Joonan kirjaan, kun hän vertaa parannuksen tekeviä niniveläisiä omiin kovakorvaisiin kuulijoihinsa. Hän myös vertaa Joonan pääsyä kalan vatsasta kolmen päivän kuluttua Ihmisen Pojan ylösnousemukseen kuolleista. Vertailua voitaisiin vielä jatkaakin: Joonan pakenee Jumalan antamaa tehtävää eikä lähde maitse itään Niniveen vaan laivalla länteen Tarsisiin. Laiva joutuu myrskyyn ja tuulen tynnyttämiseksi kaikkia kansoja edustavasta laivaväestä uhrataan kuolemaan juutalaisten edustaja. Uudessa testamentissa tulee taas ylipapin neuvon mukaan tästä kansasta uhrata Jeesus, ettei koko kansa tuhoutuisi. Näin Jeesuksen uhri pelastaa hänen oman kansansa ja samalla pelastus tulee juutalaisilta kaikille kansoille.

Miikan

Miikan kotikaupunki Moreset sijaitsi Välimeren rantatasangon itäreunalla Juudean vuoristomaan juurella seudulla, jonka asukkaat olivat nähneet egyptiläisten, filistealaisten, assyrialaisien ja muidenkin armeijoiden taistelevan alueen omistuksesta tai marssivan ohi sotaretkillään. Tämä tausta antaa lisää syvyyttä Miikan rauhanlaululle, joka on melkein samoin sanoin myös Jesajan kirjassa. Miikan kirjassa on muutenkin paljon yhteistä samaan kauteen kuuluvan Jesajan kirjan kanssa. Tämä osoittaa, miten kirja-profeetat kuuluvat yhteen.

Jeremia

Jeremian kirja alkaa samanlaisella esittelyllä kuin Jesajan. Hänenkin isänsä nimi ja toiminta-aikansa mainitaan. Profeetta on vaikuttanut kuningas Josian kolmannestatoista hallitusvuodesta alkaen jerusalemlaisten pakkosiirtolaisuuteen asti. Esittelyyn liittyy vielä merkittävä lisätieto, kun sanotaan, että Jeremia kuului anatolilaiseen pappissukuun. Ylipappi Abjatarin syntyperästä kerrotaan Ensimmäisessä Samuelin kirjassa. Sen mukaan hän kuuluu Silon pyhäkön ylipapin Eelin sukuun ja selviytyy hengissä Saulin järjestämästä verilöylystä ainoana Nobin papeista. Hän liittyy Daavidiin, kun tämä pakenee Saulia. Kun Saul on kaatunut taistelussa filistealaisia vastaan ja Daavid tullut kuninkaaksi hänen sijaansa, Abjatar toimii Sadokin kanssa Daavidin kuninkaallisena ylipappina.

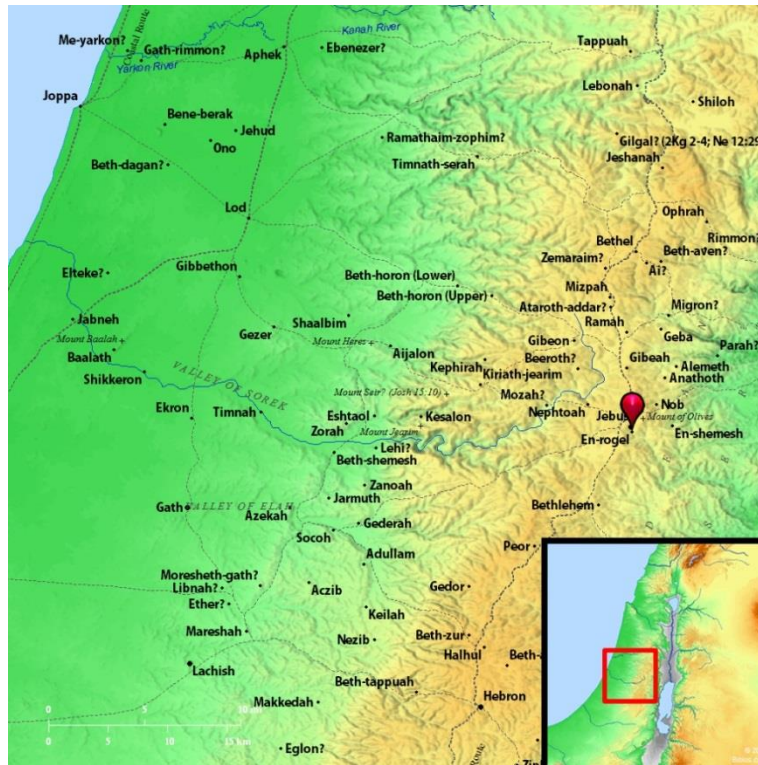
Ensimmäisen kuninkaiden kirjan alussa kuvataan eloisesti, miten vallasta kamppaillaan Jerusalemissa Daavidin tultua vanhaksi. Abjatar katsoo, että kuninkuuden tulee siirtyä Daavidin vanhimmalle elossa olevalle pojalleen Adoniale. Sitä vastoin profeetta Natan ja Salomon äiti Batseba muistuttavat Daavidia, että tämä on luvannut kuninkuuden Salomolle. Pappi Sadok ja profeetta Natan voitelevat Daavidin käskystä Salomon kuninkaaksi. Näin Daavidin kaksi ylipappia kuuluvat eri puolueisiin: Sadok voittaneeseen Salomon kannattajien ryhmään ja Abjatar hävinneeseen Adonian kannattajien ryhmään. Kun Daavid on kuollut, uusi kuningas Salomo erottaa hävinneen kruununtavoittelijan puolelle asettuneen Abjatarin ylipapin virasta ja karkottaa hänet Anatotiin. Tämä vanha pappiskaupunki mainitaan Joosuan kirjassa olevassa leeviläisten kaupunkien luettelossa. Sen paikka sijaitsee noin viiden kilometrin päässä Jerusalemin keskustasta. Vielä lähempänä Jerusalemia on sijainnut Nob, jossa Abjatar palveli pappina, ennen kuin hän lähti Saulia pakoon ja liittyi Daavidiin.

Juutalaisten suullisen perinteen kokoelmassa Talmudissa sanotaan, että Jeremia kirjoitti Edellisten profeettojen kirjat. Kun Edellisiä profeettoja verrataan Kirjoituksiin ja erityisesti Aikakirjoihin, näyttää siltä, että abjatarilaiset papit, joihin Jeremiakin kuuluu, ovat muodostaneet Edellisten profeettojen ja samalla koko Profeettojen kokoelman toimituskunnan. Jeremiaa koskevat tiedot osoittavat nimittäin, että Abjatarin pappissuku jatkui Anatotissa koko Juudan kuningaskunnan ajan Salomon valtakaudesta Jerusalemin tuhoon ja kansan johtajien pakkosiirtolaisuuteen asti. Sen jäsenet eivät saaneet osallistua temppelin jumalanpalvelusten toimittamiseen, mutta he saattoivat aivan vierestä seurata elämää pääkaupungissa ja valtakunnassa. Aikakirjoissa Abjatar esitellään kuningas Daavidin neuvonantajaksi. Mikäli Abjatarin suvulla on säilynyt merkittävä asema Juudassa, näyttää luonteelta Jeremian ja muiden samaan ryhmään kuuluvien profeettojen kiinnostus valtiollista elämää ja yhteiskuntaa, vieläpä kansainvälisiä asioita kohtaan. Koska abjatarilaiset papit eivät voi osallistua temppelin uhripalvelukseen, heidän kirjoituksensa korostavat eettistä monoteismia: Kansan ja sen johtajien tulee palvella vain Herraa Sebaotia ja elää siveellisesti.

Jumalan voideltu Jälkimmäisissä profeetoissa

Edellisissä profeetoissa ja erityisesti Samuelin kirjoissa puhutaan paljon Jumalan voidellusta, ja tällöin tarkoitetaan yleensä kuningasta. Sitä vastoin Jälkimmäisissä profeetoissa Jumalan voideltu esiintyy yhteensä vain muutaman kerran. Jesajan kirjassa Persian suurmunkingasta Kyyrosta kutsutaan Jumalan voidelluksi, kun hän saa tehtävän palauttaa Jumalan kansa pakkosiirtolaisuudesta sen omaan maahan. (Jes. 45:1) Saman kirjan lopussa profeetta kertoo itse saaneensa voitelussa Jumalalta tehtävän julistaa hyvää sanomaa (Jes. 61:1) . Kun Habakuk puhuu Jumalan voidellusta, hän tarkoittaa kuningasta, joka Jumalan avulla kukistaa vihollisensa. (Hab. 3:13) Tämän lisäksi Sakarja kuvaa Jumalan kahta voideltua, jotka palvelevat maailmaa hallitsevaa Jumalaa. Nämä kaksi ovat ylipappi ja kuningas. Näin Jälkimmäisten

profeettojen niukoissa maininnoissa näkyvät Jumalan voidellun kaikki kolme virkaa: ylipappi, kuningas ja profeetta.

Oheinen kartta osoittaa useiden Vanhan testamentin ajan paikkakunnan sijainnin. Siinä näkyvät punaisella merkitty Jebus eli Jerusalem, heti muurin ulkopuolella Ein-Rogelin lähde, kaupungin lähistöllä Öljyjymäki, Abjatarin kotikaupunki Nob ja Abjatarin karkotuspaikka Anatot. Jerusalemista etelään sijaitsevat Betlehem ja Hebron, pohjoispuolella Saulin Gibeon, josta pyhäkkömaja siirretään Jerusalemin temppeliin, Samuelin kotipaikka Rama, Pohjoisvaltion eli Israelin pyhäkön paikka Betel sekä Gilgal ja Silo, joissa liitonarkkia säilytettiin ennen kuin filistealaiset saivat sen haltuunsa. Rannikolla näkyy Raamatun Joppe.

Raamattu Suomessa ja suomeksi

Erilaisia raamatunkäännöksiä

Keisarikunnassa 300-luvulla muotoutuneen valtiokirkon korkeimpana auktoriteettina olivat kirkolliskokoukset. Ortodoksit ovat säilyttäneet tämän perinteen, mutta Länsi-Eurooppa Pohjolaa myöten seurasi Rooman piispaa eli paavia, joka ilmoitti olevansa kirkolliskokousten yläpuolella. Kun uskonpuhdistajat puolestaan kiistivät Rooman paavin johtoaseman kirkossa, he eivät vedonneet mihinkään ihmisten päättävään elimeen tai johonkin kirkon johtajaan vaan Raamatun sanaan. Niinpä kävi välttämättömäksi kääntää Raamattu kansan kielelle.

Coco Pyhä Raamattu 1642

Kun Uusi testamentti oli ilmestynyt suomeksi vuonna 1548, tavoitteeksi asetettiin koko Raamatun saaminen suomenkielelle. Työ edistyi pitkälle jo 1600-luvun alussa, mutta varoja ei riittänyt käsikirjoituksen painattamiseen. Vasta vuonna 1642 julkaistiin Koko Raamattu suomeksi. Aamoksen kirjan neljännen luvun alku näyttää, miten sama kohta on käännetty eri kerroilla

1642 CUulcat tätä sana te lihavat lehmät/ jotca Samarian vuorella olette/ ja teette köyhille vääryyttä ja murennatte vaiaisen/ ja sanotte teidän Herroillenne: tuos tänne/ anna meidän juoda.

Gezeliusten Raamattuteos

Kun Raamattu oli käännetty ruotsiksi ja suomeksi Ruotsin kuningaskunnassa, alkoi uusi työvaihe. Kolme sukupolvea Gezelius-piispoja paneutui Suomessa perusteellisesti Raamattuun alkukielistä lähtien ja laati mahtavan, moniosaisen Raamattuteoksen. Se esittää ruotsinkielisen kirkkoraamatun korjatun käännöksen, selittää tekstin jae jakeelta sekä sisältää laajat hakemistot. Työn aloitti Johannes Gezelius, joka oli tullut Turun piispaksi 1664. Isäänsä Turun piispana seurannut samanniminen poika ehti julkaista Uuden testamentin ennen isoavihaa vuosina 1711-13 ja taas tämän poika, Porvoon piispa Johannes Gezelius painatti Vanhaa testamenttia käsittelevät osat suuren Pohjan sodan jälkeen 1724-1728. Gezeliusten ruotsinkielinen Raamattuteos, "Gezelii Bibelverk", on mielestäni merkittävin Suomessa suoritettu teologinen tutkimustyö tähän mennessä. Se ei ole taskukirja vaan vaatii melko avaran tilan pöydällä, kun tiedonhaluinen lukija kääntelee sen valtaviin niteiden sivuja. Siitä on otettu uusi painos vielä 150 vuotta sen ilmestymisen jälkeen eli 150 vuotta sitten, ja nyt teos on luettavissa internetissä.

Kirkkoraamattu 1776

Vuonna 1642 ilmestyneestä Raamatun suomennoksesta otettiin harvakseltaan uusia painoksia ja samalla sen kieltä korjailtiin. Neljäs painos vuodelta 1776 sai virallisen kirkkoraamatun aseman melkein kahdeksisadaksi vuodeksi. Se sisältää myös apokryfikirjat sekä hakemistoja ja luetteloja, jotka perustuvat Gezeliusten syvälliseen raamatuntutkimukseen. Gezeliusten työn hedelmiä on nautittu Suomessa kolmensadan vuoden ajan, sillä rukoilevaisten ja vanhoillislestadiolaisten arvostamaa rekisteriraamattua voidaan pitää Gezeliusten Raamattuteoksen lyhennettynä kansanpainoksena. Kuhunkin jakeeseen liittyvät selitykset on karsittu mutta hakemistot ja toisiin jakeisiin kohdistuvat viittaukset säilytetty. Vuoden 1776 Raamattua ensimmäiseen suomennokseen verrattaessa havaitaan, että vain oikeinkirjoitus on muuttunut Aamoksen kirjan alussa

1776 (Painettu 1862) Kuulkaat tätä sanaa, te lihavat lehmät, jotka Samarian vuorella olette, ja teette köyhille vääryyttä, ja murennatte vaivaisen ja sanotte teidän herroillenne: tuos tänne, anna meidän juoda.

Suomen Pipliaseuran tulo

Kun Suomi irtautui Ruotsin kuningaskunnasta vuonna 1809, oli Raamattu painettu suomeksi vain viisi kertaa vähän yli 150 vuoden aikana. Tavallinen seurakuntalainen ei yleensä kirjaa saanut itselleen, sillä esimerkiksi kahden vanhimman painoksen yhteen laskettu kappalemäärä oli 3400. Raamattuja alettiin levittää määrätietoisesti tavallisten suomalaisten saataville, kun 1812 perustettu Suomen Pipliaseura julkaisi 1815 Uuden testamentin ja viitisen vuotta myöhemmin koko Raamatun. "Rekisteriraamatun" hakemistot ja selitykset karsittiin kirjasta. Vanhan testamentin apokryfikirjat jätettiin pois 1838. Pipliaseura alkoi julkaista 1850-luvulla suomalaisia Raamattuja, joiden kieltä ja oikeinkirjoitustakin oli korjailtu. Vaikka monet maallikot ja papit vastustivat jyrkästi kieleen kajoamista, uusien painosten poikkeaminen virallisesti hyväksytyyn kirkkoraamatun tekstistä antoi aiheen ryhtyä toimittamaan uutta virallista käännöstä.

Uusi kirkkoraamattu 1938

Suomessa oli vielä 150 vuotta sitten valtiokirkko, jonka päämiehenä kunnioitettiin suuriruhtinasta eli Venäjän ortodoksista keisaria. Raamatun kääntäminenkin kuului valtion tehtäviin. Niinpä Suomen suuriruhtinaskunnan senaatti – nykyajan kielellä sanottuna valtioneuvosto eli hallitus – asetti vuonna 1861

komitean uudistamaan Raamatun suomennoksen. Vanhaa testamenttia käännettäessä ei tyydytty korjailemaan aikaisempaa suomennosta, vaan otettiin selkeästi lähtökohdaksi hepreankielinen alkuteksti. Vastaavasti toimittiin Uutta testamenttia käännettäessä, ja lähtökohdaksi valittiin parhaat kreikankieliset alkutekstit, sillä niiden tutkimus oli päässyt vauhtiin. Kirkolliskokous hylkäsi ensimmäisen Vanhan testamentin käännösehdotuksen ja asetti uuden komitean. Sen kielentarkastajana toimi Juhani Aho. Kirkolliskokous hyväksyi Uuden testamentin käännösehdotuksen väliaikaiseen käyttöön 1913. Ehdotuksen kieli tuntuu yllättävän nykyaikaiselta:

Kuulkaa tätä sanaa, te Baasanin lehmät, jotka Samarian vuorella sorratte vaivaisia ja runtelette köyhiä ja sanotte herroillenne: "Tuokaa tänne juodaksemme!"

Tässä kohdassa poiketaan selvimmin edellisestä käännöksestä lehmiä kuvattaessa. Aikaisemmin suomalaiset kääntäjät olivat Lutherin saksalaisen käännöksen mukaisesti puhuneet tässä jakeessa **lihavista** lehmistä niin kuin jo Lutheria vanhempi latinalainen Raamattu eli Vulgata. **Basan** on esitetty tästä alkaen erisnimenä, eikä sille ole etsitty suomenkielistä vastinetta. Uudet suomennokset seuraavat tässä Jeesuksen aikana käytössä ollutta vanhaa kreikankielistä Septuaginta-käännöstä, sillä siinä Basan käsitetään paikannimeksi. Suomentajien on siis pitänyt toisinaan valita, minkä kielistä aikaisempaa käännöstä seurattaisiin, jos alkutekstissä ilmenee ongelmia.

Käännöstyö jatkui, ja kielentarkastajana toimi Ahon jälkeen Otto Manninen. Hän pyrki tietoisesti arvokkaaseen kieliasuun, sillä kirkolliskokouksessa toivottiin, että Raamatun kieli erottuisi arkisesta suomenkielestä. Kirkolliskokous hyväksyi Vanhan testamentin käännöksen 1933 ja koko Raamatun 1938.

1938: Kuulkaa tämä sana, te Baasanin lehmät, jotka olette Samarian vuorella, jotka sorratte vaivaisia ja runtelette köyhiä, jotka sanotte herroillenne: "Tuokaa meille juomista".

Uusi käännösperiaate ja uusi käännös 1992

Englantilaisten 1611 ilmestynyt kirkkoraamattu kuuluu samaan ikäpolveen kuin ensimmäinen suomenkielinen Raamattu. Sitä oli paranneltu vuosien varrella, mutta vasta toisen maailmansodan jälkeen englantilaiset alkoivat valmistella uutta englanninkielistä kirkkoraamattua. Tässä vaiheessa virisi keskustelu Raamatun kääntämisessä noudatettavista periaatteista. Monet pyrkivät luopumaan sanatarkasta kääntämisestä ja tähtäsivät ensisijaisesti siihen, että käännöksen ajatus vastaa alkutekstiä.

Entistä vapaampaa periaatetta uskaltauduttiin soveltamaan Suomessakin, ja Suomen Pipliaseura ryhtyi yhdessä Suomen Kirkon Sisälähetykseuran kanssa kääntämään Uutta testamenttia uuden ihanteen mukaisesti vuonna 1968. Ennen kuin näiden kristillisten järjestöjen Uusi testamentti nykysuomeksi ilmestyi vuonna 1972, ennätti Pentti Saarikoski julkaista vuonna 1969 oman arkikielen tapaan luontuvan, paikoin aivan ilkkurisen käännöksensä Evankeliumi Matteuksen mukaan. Sen esipuheessa hän arvostelee aikansa kirkkoraamattua ja sanoo havainnollisesti, että se on suomennoksena huono, vaikka sillä saisi koulun kokeissa kympin.

Entistä sujuvampien suomenkielisten käännösten tulo markkinoille vauhditti osaltaan kirkolliskokousta, ja se asetti vuonna 1973 raamatunkäännöskomitean. Komitea aloitti Aamoksen kirjasta, ja tässä vaiheessa suomen kielen asiantuntijana toiminut Lassi Nummi etsi sujuvaa muotoa neljännen luvun alulle luonnostellen erilaisia vaihtoehtoja (Vaihtoehtoisia sanoja olen vinottanut, jotta ne erottuisivat selvästi.):

Kuulkaa tämä *sana / sana(nen)* teille
te Basaanin *löhöövät / lelluvat / lihavat / leveät / rasvaiset* lehmät Samarian vuorella!
te *rehevät Basaanin naudat Samarian vuorella!*

Te sorrhate *avuttomia / vähävaraisia* ja riistätte köyhiä.
Heikkoja / avuttomia / vähävaraisia te sorrhate,
köyhiä riistätte / köyhät rusennatte / köyhät kuristatte!

Miehellenne te sanotte: *"Tuokaapa jotain juotavaa" / "Ryyppy ei olisi pahitteiksi".*
Herra miehellenne te sanotte: *"Kultaseni, tuo minulle drinkki." / "toisitko jotakin juotavaa?"*
Miehille / *herroille* te sanotte: *"Tuo minulle jotakin juotavaa" / Tuokaa meille jotakin juotavaa!"*
Te sanotte miehellenne: "Tuo vielä juotavaa

Tämä sanoilla ja sanonnoilla leikkittely ja kielellinen ilotulitus osoittavat, miten komiteaan kuulunut runoilija ei ole ainoastaan tarkastanut, että käännökseen ei ole päässyt kielivirheitä. Nummi etsi kaukaakin sopivia ja sujuvaan suomenkieleen luontuvia ilmaisuja.

(Uusimman raamatunsuomennoksen esittelyn lähteenä on ollut Tuulia Toivosen kirjoitus Uusi vasten vanhaa eli haasteena tottumuksen mahtava voima, Teologinen Aikakauskirja 5/2010 s. 462-470).

Lukiessaan vuonna 1938 hyväksytyä suomennosta heprean taitaja saattaa melko vaivattomasti havaita, missä kohden ollaan menossa alkutekstissä. Paikoin hahmottuu selvästi, mikä heprean sanonta on milloinkin käännetty. Sen sijaan viimeisimmässä suomennoksessa jouduttaisiin kauas heprealaisesta alkutekstistä, jos lähdettäisiin kääntämään takaisin suomesta hepreaan. Aivan tahallaan on voitu uusimmassa käännöksessä saman heprean sanan kohdalla käyttää eri kohdissa eri vastineita suomessa. Tämän havaitsimme jo, kun vertailimme eri käännösten vastineita puhuttaessa käskyistä ja synnistä. Runoutta käännettäessä yleensäkin suhtaudutaan alkutekstiin vapaasti, mutta lakeja käännettäessä tarkka käännös torjuu tulkinnanvaraisuutta. Raamattua on käännetty Suomessa aikaisemmin kuin lakitekstiä mutta nyt pikemminkin kuin kaunokirjallisuutta.

Tuoreimmassa käännöksessä on välttelty sanoja, jotka ovat saaneet sukupolvien aikana hengellisen sävyn, ja lukija voi kokea, että uusi käännös "ei vastaa Raamatun henkeä".. Kun sanan "vanhurskas" tilalle otetaan vaikkapa "rehellinen" tai "syytön", jää epäselväksi se, kuinka luterilaisille tärkeä vanhurskauttamisoppi perustuu Raamattuun. Opin lähtökohdat eivät aukea tavalliselle seurakuntalaiselle vaan ainoastaan papille, joka tuntee alkutekstin, tai hepreaa taitavalle maallikolle. Suomentaja joutuu kuitenkin vaikeaan asemaan. Jos hän käännöksessään ottaa huomioon, miten hän voi suomennoksella tukea tiettyä esimerkiksi luterilaista opinkäsitystä; oppi ei perustukaan tekstiin vaan suomennoksen teksti perustuu oppiin. Toisin sanoen rattaat on valjastettu hevosen eteen.

Sanajärjestys on usein vaihtunut uusimmassa käännöksessä ja lauserakenteet monissa jakeissa muuttuneet. Niinpä parikymmentä vuotta sitten käyttöön tullutta suomennosta olisi koulun kielenopetuksessa sanottu vapaaksi käännökseksi. Tällaiseen ratkaisuun ei ole Raamatun suomentamisessa aikaisemmin totuttu, mutta uuden, lukijaystävällisen käännöksen ansiot tulevat hyvin esiin, kun sitä luetaan ääneen.

Lassi Nummen leikkittely sanoilla Aamoksen neljännen luvun alussa jäi luonnosvihkoon, ja suomennos sai tässä kohdassa hyvinkin sovinnaisen mutta samalla luistavan asun, joka ei paljon poikkea aikaisemmista käännöksistä.

1992: Kuulkaa tätä, te uhkeat Basanin lehmät Samarian vuorella! Te sorratte vähävaraisia ja riistätte köyhiä. Te sanotte miehille: "Tuo vielä juotavaa!"

Vuonna 1973 asetettu raamatunkäännöskomitea lähti aluksi raamatuntutkijoiden tekemistä raakakäännöksistä, mutta Aamoksen kirjan valmistuttua suuntaa muutettiin. Käännösyksiköissä ja komiteassa tiedostettiin edelleen tutkijoiden tekemä pohjatyö välttämättömäksi perustaksi, mutta käsittelyn pohjaksi otettiin suomen kielen edustajan tekemä käännöksen luonnos. Niinpä Aamoksen kirjan jälkeen käännettyissä osissa näkyy paremmin kuin Aamoksen neljännen luvun alussa, miten uudessa käännöksessä on irtauduttu vanhasta käännösperinteestä ja edellisten käännösten sanonnoista.

Sanoma tulee yhä uudelleen ajankohtaiseksi

Edellisten profeettojen kirjoitusten ja niissä kuvattujen tapahtumien ajoittaminen antaa työtä tutkijoille. Vielä mutkikkaampia tehtäviä tulee, kun tutkijat määrittelevät mihin tilanteisiin Jälkimmäisten profeettojen sanat liittyvät. Toisella taholla Raamatun tutkijat opettavat, miten Vanhan testamentin profeettakirjat ovat saaneet nykyisen asunsa vasta sen jälkeen, kun otsikoissa mainitut profeetat ovat kuolleet. Toisella taholla julistajat selittävät, mitkä oman aikamme ja läheisen tulevaisuuden tapahtumat näkyvät eri jakeissa. Tutkijoiden ja julistajien tulokset voivat erota paljonkin, mutta se ei riitä, että sana voidaan ajoittaa johonkin aikaan, paikkaan ja tilanteeseen menneisyydessä tai nykyajassa. Raamatun sanoma ei ole käytetty loppuun, jos se sopii yhden kerran ja vain yhteen vuoteen. Se puhuttelee aina uudelleen, ja siksi se on talletettu tuleville polville.

Vuonna 735 e.Kr. Jumala kutsuu Jerusalemin temppelissä Jesajan palvelukseensa. Jesaja kertoo:

Minä kuulin Herran äänen sanovan: -"Kenet minä lähetän? Kuka lähtee sananviejäksi? Niin minä vastasin: - Tässä olen, lähetä minut! Hän sanoi: - Mene ja sano tälle kansalle: Kuulemalla kuulkaa älkääkäs käsittäkö. Katsomalla katsokaa älkääkäs ymmärtäkö. Paaduta tämän kansan sydän, sulje sen korvat, sokaise sen silmät, ettei se silmillään näkisi, ei korvillaan kuulisi eikä sydämellään ymmärtäisi - ettei se kääntyisi ja tulisi terveeksi. Jes. 6:8-10.

Kaikki neljä evankelistaa kuvaavat, kuinka Jeesus viittaa näihin Jesajan sanoihin, kun hän ajattelee omaa kuulijakuntaansa. Apostolien tekojen lopussa Paavali toteaa mahdottomaksi julistaa hyvää sanomaa Jeesuksesta Rooman juutalaisten synagogassa. Hän yhtyy Jesajan sanoihin ja vie tämän jälkeen sanoman muiden kansojen keskuuteen. Kun tutkin opinnäytettäni varten Helsingin juutalaista seurakuntaa viitisenkymmentä vuotta sitten, seurakunnan edustaja kerran kävellessämme yhdessä puhkesi puhumaan juutalaisten tilasta ja toisti Jesajan sanat kansan paatumisesta. Me voimme tunnustaa, että paatumus ei rajoitu menneisyyteen eikä nykyajan Helsingin juutalaiseen seurakuntaan. Jesajan herättävää sanomaa tarvitsemme mekin omassa elinympäristössämme aina uudelleen, jotta voisimme kulkea Jumalan tietä oikeaan suuntaan.

YHDEKSÄS ETAPPI Tuuran kirkossa 2.5.2019

**Vain toivo pitää uskovaa hengissä
Hesekiel, Sefanja, Habakuk, Nahum ja Obadja**

Jumala on meille pelastuksen Jumala. Herra, Herra pelastaa kuolemasta. Ps. 68:21